

462-Ա Շ

2 0 1 3

Ս Ի Ո Ն

Ժ Գ. Տ Ա Ր Ի — Ն Ո Ր Շ Ր Զ Ա Ն

1939

Յ Ո Ւ Ն Ո Ւ Ա Ր

Թ Ի Ի 1

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Ա Պ Ր Ի Լ

Գոյական է մը աւելի բայ մը պէտք է գործածել՝ բնորոշելու համար կեանքին իմաստը, վասնզի ոչ թէ իր մըն է ան այլ իրողութիւն, ոչ թէ գործ, այլ գործողութիւն որ շարժում է համակ, իր սկիզբէն մինչև իր վախճանը, ծնունդի, աճումի, փոփոխումի, բազմապատկումի, արդիւնագործումի եւ սպառումի յեղումներով յատկաւորուած:

Կեանքը, շնչաւոր էակին համար, իր բոլոր ոյժերուն գործածութիւնն է՝ ներքին եւ արտաքին օրէնքներու զուգորդութեամբ, իսկ բանական էակին համար գործածումն է անիկա իր ոյժերուն, ոչ միայն այդ օրէնքներուն համեմատ, այլ մանաւանդ համաձայն այն զիտակցութեան որ իր բանականութեան լոյսին եւ իր կամքին ներգործութեան արդիւնքն է իր մէջ:

Ու պէտք չէ մոռնալ թէ այդ բանական էակը, որ մարդն է, աստուածային ոյժեր ունի իր մէջ:

Ուղիղ պիտի ըլլար ուրեմն ըսել թէ մարդուն կեանքը, ճշմարիտ կեանքը, իր մէջ եղած այդ ոյժերուն կիրարկութիւնն է էական. այսինքն ճշմարտապէս կ'ապրի նա, այն մարդը, որ իրապէս ի վիճակի է շարժման եւ արդիւնագործութեան մէջ դնելու այդ աստուածային ոյժերը:

Ամէն մարդ որ ներս կը մտնէ գոյութեան ոլորտէն, առաջին վայրկեանէն կը ձգտի իրեն համար նախասահմանուած նպատակի մը, որոնց կատարումն է իր կեանքը: Այդ նպատակին զիտակցութիւնն է որ հետզհետէ կը զարգանայ եւ կը լուսաւորուի իր մէջ. ու որքան աւելի կանոնաւոր կերպով կատարուի իր մէջ զարգացումն եւ լուսաւորումն այդ գործը, այնքան աւելի ներոյժ եւ պայծառ ընթացքով կը կատարուի կեանքին վազըր դէպի իր նպատակը, վասնզի անհրաժեշտ է որ զիտուի, ճանչցուի եւ տեսնուի կէտագրուած նպատակը, կարելի ըլլալու համար ուղղակի հասնիլ իրեն:

Արդ, մարդս պէտք է զիտնայ թէ ուսկից կուգայ ինքը, այսինքն թէ ի՞նչ է իր ծագումը, բայց աւելի եւս պէտք է զիտնայ թէ դէպի ո՞ւր կ'ընթանայ ինքը, այսինքն թէ ի՞նչ է իր վախճանը: Գիտութիւնը շատ բան կ'ըսէ անշուշտ այդ մասին. հետաքրքրական, հրահանգիչ եւ շահեկան են ծանօթութիւնները եւ բացատրութիւնները զորս ան կուտայ մեզի վերաբերմամբ այդ

100-68

3350wh

հարցերուն, բայց ամէն ինչ որ կ'ըսէ այդ մասին՝ կը լուսաբանէ ինդրոյն «ինչպէս»ը, հանդամանքը միայն, եւ ոչ թէ «ինչ»ը կամ իսկը :

Կօսնքն է միայն, ու Քրիստոնէութիւնը մասնաւորապէս, որ կը ցուցնէ թէ մարդկային կեանքը «ուստի՛ ելանէ եւ յո՛ երթայ», երբ մէկ կողմէ կ'աւանդէ թէ «Ամենայն ինչ նովաւ եղեւ...», եւ միւս կողմէ կը հաստատէ թէ «Յերկինս է առաքինութիւն մեր» (= երկնաքաղաքացի ենք մենք) :

Աստուծա՛ւ առ Աստուած. այս է ուրեմն մարդկային կեանքի նկարագրին ամենէն սեղմ բայց և ամենէն սերտ պատկերը : Բարձունքէ մը իջած՝ բարձունքի ձգտել . այս է և այս պէտք է լինի ապրիլը իսկական մարդուն համար . անսուտ է բանաստեղծին բառը, որ կ'ըսէ . «Հրեշտակ մըն է մարդս՝ երկինքէն իջած, որ երկինքը կ'երազէ» . երկինքն է իրեն համար նախասահմանուած վախճանակէտը : Ծշմարիտ և ազնիւ, այսինքն իրենց մէջ աստուածային ոյժերու զգացումն ունեցող մարդերը անոնք են միայն, որոնք ինչպէս կը ներկայացնէ Նարեկացի, «Իբրև սիրող երկնային վիճակին, առանց յետին միտքերու, զոռոգ մարմինին դժնեայ բռնութեան հետ կոտորով՝ վանեցին անմարմին Բեկտարը, ու այս կեանքի ասպարէզի մէջ, առանց յոգնելու աշխարհի ծովուն լայնածաւալ ծփանքներուն ծանրաբեռութենէն, մշտամարտ մրցութեամբ՝ թաճրամած մարմինին տապանակովը հողիներուն թեթևութիւնը թոցնելով կեանքի նաւահանգիստը հասն...» . այսինքն սուրբերը, զաղափարական գործիչները, մաքուր մտատիպարի մը նուիրուածները, բարութեան, արդարութեան և ճշմարտութեան տենչով վառուածները, որոնք երկրաւոր նպատակներու և անձնական նկատումներու չեն ստորադասեր բարձրագոյն և հանրական սկզբունքներ, և փառքի և մեծութեան երազներու անձնատուր, չեն մոռնար՝ չեն ոտնակոխեր ինչ որ ազնիւ է և հանրօգուտ, ի զին նոյն իսկ ամէն զրկանքի և զոհողութեան, տեղի չտալով չարչարանքներու և ամենէն ահաւոր վտանգներուն առջև :

Այգալիսինքն են որ կ'ապրին ճշմարտապէս . զի ապրիլը ո՛չ վայելին է և ո՛չ կեանքին տևողութիւնը երկարելը հանգրուանէ հանգրուան, հեշտանքի և դիւրութեանց ծաղկաւէտ ճամբաներուն վրայ, այլ ծառայելը բարի և դժուարին նպատակներու, լծուիլը սուրբ և ծանրագոյն պարտականութեանց, երևան բերելով իր մէջ աստուածային ոյժերու ներկայութիւնը :

Անոնք որ հողի մ'ունեցած են՝ անհունին տենչալու համար, և սակայն պարաւանդած են զայն պզտիկ հողերով, անարժէք զբաղումներու մէջ կորսնցնելով իրենց օրերը և գոհնիկ հետապնդութեանց մէջ տարուբերուելով հե ի հե, անոնք որ սիրտ մը ունեցած են սիրելու համար զԱստուած և աստուածայինը, և սակայն նանիր տքնութեանց մէջ տարտույնած են շարունակ իրենց կամքը, կռապաշտութեան ամենէն զգուշի ձևը իրականացնելով և խորիլած բարոյականի մը ամէն մէկ անկիւնին վրայ կանգնելով կիրքի և ցանկութեանց բազիններ, անոնք որ վեժապէս չեն հասկցած կամ չեն ուզած հասկնալ թէ ինչո՞ւ համար իրենց տրուած է իմացականութիւն մը, և չեն ուզած ծառայեցնել զայն ճշմարտութեան խուզարկումին, և ընդհակառակն գերի դարձուցած են զայն սուտի և կեղծիքի ամենէն զարշ գիտութեանց, իրաւունք չունին բնաւ խորհելու թէ ապրած են իրենք . անցած են թերևս ապրողներու քովէն, բայց ոչ ապրած... :

Ապրիլը մտածել է, սիրել, կամենալ, գործել սուրբ բնազդներով. լուռ և լուրջ ճիգով, սերտուած ծրագրի մը համեմատ ընդհանրապէս, բայց նաև յաճախ վայրկեանական խոյանքի մը թևաբախումներով, որոնք մարդուն մէջ նիրհող աստուածային ոյժերուն յանկարծական զարթոնքն են: Կ'ապրին անոնք որ կրնան տևական, աւելի ճիշդ՝ տևականապէս բարի գործ մը արտադրել. որոնց իմաստութեան գործարանը սիրտն է իրենց մէջ, այսինքն որոնց բանականութիւնը և սէրը ընդհանուրած են իրարու. անոնց կեանքը իր սնունդը կ'առնէ ոչ թէ անցեալ յիշատակներէ միայն, որոնց մէջ պատրանքն է ստէպ որ ուրուականներ կը խաղցնէ, այլ նախազգացուած ապագայէն, որո՛ւն կը փոխարկէ ան միշտ ներկան, յոյսի մտասեւեռումով, այսինքն լաւագոյն ապառնիի մը հանդերձանքը ընելով առաջիկան:

«Ապրիլը, վերայապէս, պատրաստուիլն է մահուան, առաջուց սակայն ջանալով որ ան լինի յալթական, փառաւոր և լի անմահութեամբ, այսինքն երկրի վրայ վարելով երկնաքաղաքացիի կեանք»:

Ամանորի պատկերը, որ խորհուրդն է կեանքին, ի՜նչ թելադրութիւններ պիտի ընէր անոնց որոնք պիտի չուզէին թեթև հոգեով անցնիլ անսր առկէն:

* * *

ՆՈՒԻՐԱԿ ԳԱՐԵԳԻՆ ԱՐՔԵՊԻՍԿ՝ ԱՌԱՋՆՈՐԴ ԱՄԵՐԻԿԱՅԱՅՈՑ

Եթէ այս նշանակալից ընտրութիւնը իրեն արժանի կարեւորութեամբ չը շեշտուեցաւ դեռ հայ մամուլին մէջ, կը հաւատանք թէ ատոր պատճառն է նոյն ինքն ընտրեալ Սրբազանը, որ, բառին բովանդակ իմաստով օրինասէր, չուզեց որ կատարուած իրողութիւն մը նկատուի ան՝ առանց Մայր Աթոռոյ հաստատումին:

Գիտենք թէ որո՛նք ընտրեցին կամ թէ որո՛նք չ'ընտրեցին զինքը. բայց աւելի քաջ զիտէ ամէն ոք թէ Ամերիկահայոց մէջ չկայ մէկը որ տարակարծիք լինի անոր այդ պաշտօնին արժանաւորութեանը մասին. և այս է էականը՝ ամէն բանէ աւելի:

Տ. Գարեգին արքեպիս. Յովսէփեան արժանաւորագոյն հոգեորականն է, որուն կարելի էր վստահիլ այսօր Ամերիկահայոց առաջնորդութիւնը. գիտուն կրօնաւոր, փորձառու եկեղեցական, պարկեշտ մարդ, հայրենասէր, հմուտ. բազմաթիւ բարեմասնութիւններ կը միանան իր վրայ, իր մէջ ցուցնելու համար ամէնուն՝ բուն օրուան մարդը, յարմարագոյնը եւ ամենէն կարողը իրրեւ վարիչ այդ բազմապահանջ թեմին:

Անհամամտութիւնները, որոնք սկիզբէն եղան եւ ակներեւորէն կան դեռ այս հարցին շուրջ, ըստ մեզ մակերեսային են, ցորչափ ընտրեալին անձին մասին չեն անոնք, և ծանօթ հանգամանքներէ յառաջացած ընտրողական սկզբունքներու ծնունդն են միայն: